Personajele

DEMETER 35–40 de ani
MAMA
UN PRIETEN
BALERINA

DECORUL: o locuință dintre cele obișnuite

DEMETER *(stă de vorbă cu el însuși)*: Am recunoscut, că gata, am recunoscut. Am recunoscut că sînt idiot. Dacă cineva îmi spune că sînt idiot, da, sînt de acord. Am recunoscut că lucrările mele științifice n-au nici o valoare. Ce-am mai recunoscut? Am recunoscut că am fost un Don Juan, neghioabă pierdere de timp cu care mă mîndream... Dar nu sînt un sfînt, nu sînt un sfînt, sinceritatea omului nu-i un sac fără fund. Vreau și eu să am o taină. Nu știu la ce dracu îmi folosește, dar vreau și eu să am o taină. Nu vreau să recunosc că mi-am uitat pălăria pe noptieră. Am și eu dreptul ăsta! Recunosc orice, numai asta nu pot să recunosc, asta întrece puterile mele. Nu pot să recunosc că pălăria e pe noptieră. Mai ușor aș recunoaște o crimă decît să recunosc faptul ăsta simplu ca bunăziua, indiscutabil, că pălăria e pe noptieră. Cum o să recunosc că pălăria e pe noptieră? Ar fi o nebunie curată. Nu, mai bine moartea. *(Demeter își fixează privirea, parcă împotriva voinței lui, exact pe locul unde zace azvîrlită pălăria.)* În această noapte cumplită a trebuit să așez pălăria pe noptieră... Nu trebuie să recunosc unde mi-am așezat pălăria... Mă fac că nu știu. Am acest drept. În fond, fiecare om își așază pălăria unde vrea... Nu dau socoteală nimănui. Ce aveți cu sufletul meu? Ce aveți cu mine? Ce aveți cu pălăria mea? *(Se aude soneria. Demeter se grăbește să deschidă ușa.)* Bună ziua, mamă.

MAMA: Am venit să te văd, Demeter. Am trecut pe la depozitul de lemne și m-am gîndit să trec și pe la tine, să văd ce mai faci. Totdeauna mi-a plăcut să împușc doi iepuri dintr-o dată.

DEMETER: Nu mă simt prea bine... Mă gîndesc să fac o plimbare. *(Se îmbracă.)*

MAMA: Drace, unde ți-e pălăria? De ce umbli în capul gol?

DEMETER *(repetă buimac):* Unde ți-e pălăria? Nu știu unde mi-e pălăria.

MAMA: A, n-o face pe băiețașul aiurit. De ce umbli în capul gol? Tu n-ai umblat niciodată în capul gol. Chiar cînd te-ai născut, te-ai născut c-o pălărie de fetru pe cap. Ție numai cu pălărie îți șade bine. Nici cu bereta nu-ți stă bine. De căciulă, ce să mai vorbim, arăți groaznic. Te-ai văzut vreodată cum arăți cu bereta? Ți-e și milă de freză.

DEMETER *(isteric):* Minciună! Eu n-am purtat niciodată pălărie! De unde ați mai scornit și neghiobia asta?

MAMA: Mă minți în fața? De cîte ori nu ți-am dat cu cu mîna mea pălăria la călcat? De cîte ori nu ți-am făcut cadou o pălărie? Fără pălărie nu ești fiul meu. De ce ascunzi pălăria? *(Dramatică.)* Dragul meu băiat, mie poți să-mi spui adevărul... Eu am să te înțeleg, n-am să te condamn, te rog, spune-mi unde ți-ai ascuns pălăria. Sînt mama ta, ce rost are să te ascunzi de mine? O mamă are dreptul să știe unde și-a ascuns odrasla borsalina!

DEMETER: Eu n-am purtat niciodată pălărie... Ți-ai format dumneata o imagine falsă despre mine, imaginea unui individ descurcăreț cu pălăria pe o ureche, care trece fluierînd prin viață, ciupește fetele și visează gloria. Un băiat cu pălăria pe o ureche care trece prin viață fluierînd. Ți-ai format imaginea asta neghioabă și nu vrei să renunți la ea pentru nimic în lume... Mamă, înțelege-mă. Eu n-am purtat niciodată pălărie. Să uităm asta. Nu se poate uita?

MAMA *(închide ușa cu un gest dramatic):* Așa ceva nu se poate uita. Din această clipă nu mai ești fiul meu. Sigur, e o hotărîre dureroasă, dar am să rog pe bunul Dumnezeu să mă întărească. Am să trec cu bine și această încercare. Pînă-n ziua în care n-ai să-mi spui unde ți-ai ascuns pălăria, eu nu vreau să mai știu nimic de tine. Mai bine să te știu mort cu pălăria pe cap decît să trăiești în capul gol.

DEMETER *(singur):* Credeam că mama o să fie mai înțelegătoare, în fond ce o interesează pe ea dacă port în cap o pălărie sau un frigider? De ce vrea să știe ea unde-i pălăria?... Da, da, din copilărie avea obiceiul ăsta frumos, de a mă spiona în numele unui viitor de aur... Spune mamei tale tot... Dar nu poți să spui tot nimănui... Și omul are și el dreptul la o taină. Una singură măcar. Ei uite, așa, de-al dracului, n-am să spun nimănui unde mi-am ascuns pălăria. N-au decît să se supere. Puțin îmi pasă... Nici eu nu știu unde mi-am ascuns pălăria... Ba știu... *(În genunchi.)* O, Doamne, ajută-mă să uit unde mi-am ascuns pălăria...

UN PRIETEN *(evident intransigent, căci imediat ce deschide ușa intră în esența lucrurilor)*: Eu sînt prietenul tău cel mai bun; eu te-am stimat, eu am avut încredere în tine. Spune, Demeter, unde ți-ai ascuns pălăria? Te întreb în numele prieteniei noastre.

DEMETER: Ei, ăsta-i un fleac, dragă... Unde am ascuns eu pălăria? Eu te-am întrebat pe tine unde ți-ai ascuns bocancii?

PRIETENUL: Demeter, nu glumi cu povestea asta, nu-i de glumă. Pe toți ne privește unde ți-ai ascuns pălăria. Nimănui nu-i indiferent unde și-a ascuns celălalt pălăria. E o chestiune care ne interesează pe toți în egală măsură, pălăria unuia e pălăria tuturora. Întreabă-mă orice vrei și eu îți spun exact. Eu n-am nimic de ascuns.

DEMETER: Eu am ceva de ascuns.

PRIETENUL: Trebuie să fim curați, să n-ascundem nimic. Întreabă-mă orice și ai să vezi că n-am nici un secret față de tine. Dacă vrei, facem o încercare, îți povestesc totul în amănunt, pînă și ce mănînc la micul dejun. De ce să am secrete? La ce bun secretele? Eu îmi pun sufletul pe masă. Mă spovedesc oricînd fără nici un efort. Mi-am cutreierat toate ascunzișurile și am văzut, cu bucurie dumnezeiască, că n-am nimic de ascuns; am descoperit cu bucurie că sînt gol. Mă pot înfățișa în fața tovarășilor așa cum sînt. Da' tu de ce ascunzi, Demeter? Dacă tu nu spui unde ți-ai ascuns pălăria, altul n-are să spună ce are de gînd să facă în vacanța de vară, altul o să treacă sub tăcere cooperativa la care se bărbierește. Unde am ajunge, Demeter, unde am ajunge?

DEMETER: Nicăieri n-am ajunge.

PRIETENUL: Spune-mi, unde ți-ai ascuns pălăria?

DEMETER: Eu n-am purtat niciodată pălărie.

PRIETENUL: Demeter, nu întrece măsura, de cînd umbli în capul gol, ești alt om. Toată lumea știe că ai purtat pălărie și-ți ședea bine. Chiar femeile te-au iubit mai mult pentru pălăria ta decît pentru farmecul tău personal. Cum poți să negi evidența? Eu sînt prietenul tău cel mai bun. Eu cum ți-am spus unde mi-am ascuns bocancii? Tu de ce nu-mi spui unde ți-ai ascuns pălăria?

DEMETER: Eu n-am purtat niciodată pălărie.

PRIETENUL: Datoria unui prieten adevărat, a unui cetățean onorabil și a unui caracter integru, prima lui datorie e să recunoască unde și-a ascuns pălăria. De aici începe totul... Tu nu vrei să faci acest lucru. De aceea îți retrag stima mea. Nu pot să fiu prieten cu un om care nu recunoaște unde și-a ascuns pălăria. *(Brusc schimbat.)* Ai să dai tu de dracu, puișorule. Ai să vezi tu. O să vii la mine în genunchi cu pălăria pe cap. O să mă rogi să ți-o îndes pe cap.

DEMETER *(aprinzîndu-și o țigară)*: Eu n-am purtat niciodată pălărie. *(După ce închide ușa, se îndreaptă spre telefon.)* Da, eu sînt... Cooperativa Muncă și Artă? Ce doriți să știți? Unde mi-am ascuns pălăria? Da' de unde știți dumneavoastră că mi-am ascuns pălăria? *(Trîntește receptorul.)* Toată lumea vrea să știe unde mi-am ascuns pălăria. Ca și cum cine știe ce mare eveniment ar fi. Nimeni n-are liniște din pricina pălăriei mele. Dracu știe dacă înțeleg de ce au nevoie de asta. Ei nu se întreabă unde și-au ascuns indispensabilii, pe ei nu-i întreabă unde își vor face concediul de vară, ei nu se întreabă cine a fost Socrate, nu se întreabă cu cine îi înșală nevasta, nu, ei vor să știe unde mi-am ascuns eu pălăria. Eu n-am întrebat niciodată pe nimeni unde și-a ascuns pălăria. Asta-i ceva sfînt, o taină, singura cîrjă care mi-a mai rămas. O, știu ce spun filozofii, ei spun să nu te bizui decît pe tine însuți, să nu te hrănești cu iluzii, să nu te rătăcești în urma nimănui, să nu te ții de grumazul nimănui și să arunci cît colo toate cîrjele... Eu am recunoscut tot, mi-am deschis sufletul ca o floare. Un singur lucru nu pot să recunosc: unde mi-am ascuns pălăria. Asta n-am să recunosc niciodată. Niciodată. Chiar dacă am să fiu ținut în lanțuri. Chiar dacă am să fiu pus la zid, n-am să recunosc unde mi-am ascuns pălăria. Dar eu nici nu știu de ce nu vreau să recunosc acest lucru, de unde vine această neghioabă hotărîre. Chiar așa! De ce nu vreau să recunosc unde mi-am ascuns pălăria și necăjesc degeaba pe bieții oameni? Simt nevoia să apăr ceva, să creez o taină care nu există și să-mi apăr această taină inexistentă, cum își apără o leoaică puii... Să fie ultima cîrjă, să fie ultima speranță idioată? Și oamenii să-mi fure și această ultimă speranță idioată, această ultimă mîndrie zadarnică și ridicolă?... Știu ce vreți... Vreți să vă spun unde mi-am ascuns pălăria... Niciodată. Am să și uit. Încetul cu încetul, am să uit totul. Am să uit că am fost om, am să uit c-am avut cap, am să uit că am purtat pălărie... Și undeva în adîncul sufletului simt o voluptate nebunească de a recunoaște unde mi-am ascuns pălăria... Să recunosc unde mi-am ascuns pălăria și să mor... Teribilă întîmplare idioată. Aș vedea atunci numai zăpezi și livezi de cireși. Ducă-se dracului totul! În fond, ce rost are această împotrivire? Recunoaște, netrebnicule, unde ți-ai ascuns pălăria. Recunoaște, cîine, totul, și mori. Recunoaște că ești la fel cu ceilalți, egoist, întunecat și ipocrit. Recunoaște că n-ai căutat în viață decît plăcerea, plăcerea cărnii, plăcerea cărții, plăcerea adevărului. Pune-ți pălăria în cap și du-te în iad... Nu, n-am să recunosc unde mi-am ascuns pălăria. *(Cu o sforțare și mai eroică.)* N-am să recunosc niciodată unde mi-am ascuns pălăria.

BALERINA: Ți-am spus că vin. Am venit. E plăcut la tine.

DEMETER: Te supără lumina?

BALERINA: Nu. E foarte bine cu tine. Te superi dacă dau drumul la radio? Îmi place muzica noaptea... Dacă vrei, poți să-ți povestești viața ta, anii de școală, bunica de la țară, ascult tot, m-am învățat să ascult și să mă emoționez. O, în sfîrșit, a venit iubirea și liniștea... Am trăit într-un vacarm incontinuu și searbăd. Fără iubire, totul se destramă, totul e sălciu și idiot, și de fapt lucrurile nici nu există fără iubire... Amor fără iubire, ce nemărginită plictiseală, ce idioată pedanterie... Dragul meu, îți mulțumesc că exiști... *(Brusc.)* Ascultă, iubitule, de ce nu vrei să-mi spui și mie unde ți-ai ascuns pălăria?

DEMETER *(ca trezit dintr-un vis frumos)*: De unde știi tu că eu purtam pălărie?

BALERINA: Ce întrebare copilărească, de unde știu eu că tu purtai pălărie? Eu sînt femeie, Demeter, și asta-i de ajuns. Mi-am dat seama de cînd te-am văzut. Bărbatul ăsta a purtat pălărie, trecutul ți se citea pe față, pe mîini, pretutindeni. Mi-a spus o femeie că-ți stă grozav cu pălărie. Mie poți să-mi spui unde ți-ai ascuns pălăria. Nici eu nu ți-am ascuns nimic. Nici legătura cu jurisconsultul nu ți-am ascuns-o. De ce să mă idealizez? Taci? Ești la fel ca toți bărbații. Toți îți promit vile la Sinaia și iubire constantă, toți îți promit automobil și tandrețe. Toți îți promit excursii peste hotare, dar nici unul nu vrea să recunoască unde și-a ascuns pălăria... Iubitule! Mie poți să-mi spui unde ți-ai ascuns pălăria... Ai să vezi ce frumos o să-ți șadă cu pălăria pe cap...

DEMETER: Nu mă iubești, capră fățarnică... Dacă mă iubeai, nu mă întrebai unde mi-am ascuns pălăria. Ești la fel cu toate femeile. Aceeași uscăciune, aceeași duioșie sumbră pe care o naște interesul!

BALERINA: Minți, minți, ticălosule. Pălăria e pe noptieră. Știi foarte bine că pălăria e pe noptieră. Ei da, eu nu sînt nevastă, ca să mă îmbrobodești cu discuții umaniste. Pe mine nu poți să mă înșeli. *(Îl ia de umeri pe buimăcitul Demeter și-l împinge spre noptieră.)* Credeai că ai să te poți ascunde de mine? Păi la ce e bună iubirea, dacă nu la culegerea de informații? Recunoaște-te învins! Eu nu strîng în brațe decît pe oropsiții vieții. Trebuie să recunoști și acest ultim adevăr. Trebuie să te lepezi și de această ultimă taină. Pălăria e pe noptieră. Recunoaște asta, Demeter.

DEMETER *(se împotrivește, cade în genunchi)*: Iubita mea, sparanța mea, liniștea mea. Tu mă cunoști bine, tu m-ai iubit, tu știi că n-am purtat niciodată pălărie. Atunci de ce vrei să mă distrugi? De ce vrei să recunosc o minciună? Nu pot să recunosc unde mi-am ascuns pălăria. Asta ar însemna sfîrșitul, moartea.

BALERINA *(îl aruncă pînă în fața noptierii):* A, uite, pălăria e pe noptieră! O vezi? Privește-o! Admir-o! Ce frumos o să-ți șadă... Femeile or să te iubească iarăși, prietenii or să te stimeze. Hai, nu fi idiot, pune-ți pălăria pe cap.

DEMETER *(cu mișcări încete, căutînd să evite acest lucru îngrozitor, cerșind compasiunea Balerinei, se îndreaptă spre noptieră. Mai aruncă Balerinei o privire, ca o ultimă cerere de grațiere și, neprimind-o, ia pălăria de pe noptieră, se uită la ea, o mîngîie, izbucnește în plîns, o ridică în aer ca și cum ar saluta pe cineva, o așază pe cap și în clipa aceea moare...)*